



## Svensk-Lettiska Föreningen Nr 2 (59) 2012, Augusti

Ordförande: Martin Ancons, tel 070-292 94 80, e-post: martin@envengi.com  
Redaktion: Conny Mörke, Bäverbäcksgård 15, 1 tr, 124 62 Bandhagen  
tel 073- 581 77 15, e-post: conny.morke@telia.com  
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr  
Hemsida: www.svensklettiska.se

### 2012 ÅRS BALTIKUMDAG

Den 8 september kl. 12.00 - 16.00 är det dags för årets upplaga av Baltikumdagen ute i Grödinge. Baltikumdagen är ett samarrangemang mellan Svensk-Lettiska Föreningen, Litauiska föreningen i Sverige, Estniska Institutet m.fl. estniska föreningar samt Grödinge hembygdsförening.

2012 års program kommer i likhet med tidigare år att bjuda på folkmusik och folkdansinslag, Körsång filmvisning "Fotografen från Riga", bokbord med baltisk litteratur (på svenska), försäljning av keramik och linneprodukter från Baltikum, hantverksframställning och hantverksförsäljning, försäljning av baltiska livsmedel, lotteri samt försäljning av kaffe/te/saft med bröd.

Sist men inte minst, det är högst lämpligt att ta med en egen picknickkorg och avnjuta det medhavda i den vackra Vårstavi-parken.

Vill Du själv delta i Baltikumdagen och visa baltiska varor och eller verksamheter, är Du välkommen att kontakta Lars Hjeltman (070 699 74 85) eller Diana Krumins Engstedt (08 801180). Att medverka är helt kostnadsfritt !

Vägbeskrivning till Vårsta (Nynäsvägen 4 / Grödinge): Med bil till Tumba, därifrån väg 226 mot Nynäshamn. Framme i Vårsta ligger hembygdsgården vid sjön 100 m till vänster från rondellen. Parkering: "P Vasastugan, Vårstavi" (plats för 40 bilar) Kommunalt med pendeltåg till Tumba, därifrån buss 716, 717, 727, 729 eller 736 till Vårsta. Promenad c:a 150 meter från busshållplatsen i Vårsta centrum, följ vägen framåt i bussens färdriktning och gå till vänster vid rondellen.

### Svensk-Lettiska föreningen har äran och nöjet att inbjuda till en seminariekväll över ämnet **Hur våra tidiga relationer påverkar oss i vuxenlivet.**

Föreläsare: Honorärkonsuln Egil Linge, leg. psykolog/psykoterapeut, specialist i klinisk psykologi samt medförfattare till ett flertal böcker såsom



Hemligheten - Dan Josefsson och Egil Linge  
Den mörka hemligheten - Dan Josefsson och Egil Linge  
När cirkeln fullbordas - Carlo Perris och Egil Linge

Tid: onsdagen den 26 september 2012 kl 18.00 - ca 20.30 med paus emellan då förfriskningar serveras.

Plats: Lettlands ambassad, Odengatan 5, Stockholm.  
Språk: svenska  
Fri entré

Anmälan till föreningens e-postadress: [info@svensklettiska.se](mailto:info@svensklettiska.se) eller per telefon till Conny Mörke 073-581 77 15 senast den 24 september.

**Svensk-Lettiska föreningen tackar Ventilations Centrum i Enköping som sponsrar detta program.**

## Några ord från ordförande om styrelsen 2012

Mitt namn är **Martin Ancons** och jag är föreningens ordförande. Jag är gift, har tre utflugna barn och nått en ålder av 64 år. Bor i Enköping och arbetar som VD i företaget Ventilations Centrum och är Ordförande i Chamber of Commerce for South East Europe.

Här nedan följer information om styrelsens sammansättning, varje styrelsemedlem har skrivit en kort presentation som infogats under respektive namn.

Vice ordförande och Webbansvarig **Conny Mörke** Tfn: 08-647 95 99, 073-581 77 15 E-post: conny.morke@telia.com  
Född 1973, uppvuxen i Stockholm och har idag en sambo från Engure. Arbetar som egenföretagare med reklam-distribution och reklamkampanjer. På fritiden gäller trädgård samt att på olika sätt informera om Lettland på Internet.

Styrelsemedlem och sekreterare **Lars Hjeltman** tfn 08 530 263 70, 070 699 74 85 E-post: larshjeltman@gmail.com.  
Född 1941, familj hustru Ingegerd, två barn 45 resp. 43 år, 5 barnbarn.

Utbildning: byggnadsingenjör, reservofficer (major, Ingenjörtrupperna). Arbetat med, i urval: fastighetsförvaltning statligt och kommunalt, bl.a. de statliga museerna, handikappidrott (kanslichef på Svenska

Handikappidrottsförbundet), Försvarsmakten (bl.a. i Baltikum) och f.n. på Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek som skribent. Intresserad av: litteratur och historia, särskilt Baltikums och Lettlands, hembygden, ideellt föreningsarbete.

Styrelsemedlem **Diana Krumins Engstedt** f. Meschaks Tel 08 80 11 80, mobil 073-945 39 66, diana.ke@blixtnet.se  
Jag är 70+. Har varit gift två gånger. Har en gift son, en sonhustru och två små busfrön till barnbarn. Jag har en fil.kand.-examen i konstvetenskap, etnologi och historia. Har arbetat i 30 år som intendent på Eskilstuna Konstmuseum. Efter pensioneringen har jag läst lettiska språket i tre år, gått en kurs i lettisk historia och en kurs i lettisk litteratur med namnet Captive mind, allt på Stockholms Universitet. Har skrivit konstartiklar i Dena och Briva Latvija. Har författat ett antal konstpublikationer samt boken Mor lärde mig om lettiska mat- och helgtraditioner. Är verksam i Lettiska Centralrådet i Sverige.

Styrelsemedlem **Mudite Hoogland Krasts** tfn: 08-7526334 E-post: mudite\_hk@hotmail.com  
Född i Lettland. Flydde med föräldrar som 2-åring med båt till Sverige. Har arbetat som farmaceut och som handläggare för kemiska arbetsmiljöfrågor. Sedan 2008 pensionär.

Styrelsemedlem **Ints Ivanovskis**

Styrelsemedlem **Peteris Timofejevs-Henriksson** Mob. 076-205 12 31 E-post: [peteris.timofejevs-henriksson@pol.umu.se](mailto:peteris.timofejevs-henriksson@pol.umu.se)

Styrelsesuppleant **Maija Grinbergs** Tfn: 08-645 85 14, 070-141 41 32 E-post: grinbergsmajja@gmail.com  
Har arbetat som lärare i lettiska vid Stockholms universitet i drygt 20 år och med uppdragsutbildning i lettiska för UD. Författare till artiklar om det lettiska språket i flera publikationer, medförfattare till Lettisk-svensk-lettisk ordbok. Idag verksam vid KTH som masterkoordinator för internationella masterprogram. Fritiden på senare år har ägnats åt den lettiska utvandringen till Brasilien på 20-talet genom kontakter med forskare i Lettland och ättlingar till utvandrare i Brasilien.

Styrelsesuppleant **Malin Engstedt** tel 0709-14 69 69, född 1949, E-post: malin.engstedt@gamma.telenordia.se  
beteende- och filmvetare, f d socialarbetare som blev informatör/kommunikatör. Just nu anställd på Stiftelsen Cesam i Örebro, driver också Malin Engstedt information & illustration. Lever med Stefan, som har barn och barnbarn, på Västra Kungsholmen i Stockholm. Mer om företaget finns på [www.malinengstedt.se](http://www.malinengstedt.se)

Styrelsesuppleant **Mara Strautmane** Olof Palmes gata 16, 11137 Stockholm, E-post: mara.strautmane@gmail.com  
mobil tel 073-6290451 mobil tel Lettland +37126583334

Ni är mycket välkomna med både förslag och synpunkter på föreningens verksamhet!

Ni når mig på telefon 0171-30 706 eller mobil 070-854 06 70 eller e-posten [martin@envengi.com](mailto:martin@envengi.com)

Mvh

Martin Ancons Ordförande

## Medlemsavgifter för 2012

Medlemskap kostar 150 kr per år för enskild medlem och 500 kr per år för föreningar och företag, beloppet betalas in på föreningens Plusgiro 94 86 93-7. Skriv namn, adress, telefon samt e-postadress om sådan finns, på inbetalningen

*Styrelsen*

*Till medlemsmötet den 24 april hade föreningen bjudit in docent Maija Runcis, Stockholms Universitet, för att tala om Lettland och dess historia. Skapandet av en nationell identitet. Här publicerar vi föredraget något avkortat.*

## Historia och nationell identitet

I folkhemmets Sverige rådde starka modernitetssträvanden och tro på framtiden. Skapandet av den svenska välfärdsstaten gav människor tilltro till staten och det kollektiva samhället. Historieämnet betraktades som bakåtblickande och saknade kraften för att svetsa samman det svenska folket. Historiens hjältar och kungar lades till historiens skräpkammare. Den nya gemenskapen och identiteten söktes i den kollektiva gemenskapen och delaktigheten i byggandet av folkhemmet. I slutet av 1970-talet då Sverige och världen drabbades av ekonomisk politisk kris började välfärdsstaten långsamt knaka i fogarna. Framtiden framstod inte längre som säker och ljus. Då ändrades också synen på historieämnet. I skolorna skulle historieundervisningen lyftas fram i skapandet av en gemensam värdegrund.

Hur har då Lettlands brokiga 1900-tals historia utnyttjats i skapandet av den nationella identiteten?

Först och främst måste vi betona att det idag finns en mycket stark misstro mot historieämnet och då framförallt den sovjetiska historieskrivningen som mer har handlat om ideologi än om historiska fakta. För att legitimera det sovjetiska maktövertagandet och det socialistiska samhällssystemet för gemene man – har kulturinstitutioner och museer ansträngt sig att väva ihop det socialistiska budskapet i en slags föreställd lettisk kulturtradition, men budskapet har främst varit att försköna och idealisera den sovjetiska vardagen och det sovjetiska samhället.

De 50 år av Sovjetisk ockupation som letterna genomlevt har ökat behovet av att finna en gemensam kulturell och nationell identitet, men oenigheten om hur denna kulturella identitet ser ut har skapat spänningar i det lettiska samhället, enligt sociologen Aivars Tabuns. Han menar att letterna idag har många olika fragmentiserade och motstridiga identiteter, vilket han förklarar med att landets territorium är litet; misstro mot staten och statliga lagar och bestämmelser samt att en stor del av invånarna i Lettland har valt att inte bli medborgare i landet. Många invånare föredrar medborgarskap (letter som återvänt från exil) i andra länder snarare än att bli delaktiga i det lettiska samhället.

Bristen på gemensam uppväxt, rotlöshet, känsla av otrygghet och motstridiga identiteter innebär sammantaget en illojalitet mot nationen, samtidigt som den mal ner människors gemenskap och sociala relationer, menar Tabuns som jämför letternas identitetssökande med nomadernas rotlöshet.

*Historielöshet och rotlöshet skapar konflikt:*

I syfte att visa den "sanna" historien och "kommunismens brott mot mänskligheten" började de statliga arkiven publicera vissa, tidigare hemliga dokument, ur kommunistpartiets och KGB:s arkiv. Arkivdokumenten blev ofta "gefundenes fressen" för den som hade politiska intressen av att anklaga enskilda makthavare och politiska motståndare för delaktighet i kommunismens brott. I de tre Baltiska länderna tillsattes historikerkommissioner med uppgift att utreda dessa. Men just det faktum att historien fortfarande används som politiskt tillhygge i de forna Sovjetrepublikerna har gjort att medborgare i dessa länder saknar tillit och tilltro till offentlig historieskrivning.

Ett annat sätt att komma tillrätta med den grundmurade medborgerliga misstron mot offentlig historieskrivning har varit att låta folket själva berätta sin historia. Händelser som tidigare var förbjudna att tala om, skulle nu nedtecknas för framtiden.

I de Baltiska staterna startades redan 1989 upprop och kampanjer i tidningarna för att få folket att skriva sin egen levnadshistoria. Dessa kampanjer har lett till en uppsjö av berättelser om andra världskriget, deportationer och trauman, sovjetisk repression och sovjetisering av samhället. Berättelserna har för de enskilda berättarna fungerat som en form av terapi och upprättelse, eftersom de så länge varit tvungna att tåga. Men berättelser om vardagens vedermödor och familjeliv saknas fortfarande. Vad som ytterligare saknas är berättelserna från dem som stod på makthavarnas sida under ockupationsåren. Vem var offer, och vem var förövare, och hur definieras dessa kategorier idag? Med vilka värden laddas dessa kategorier? Svaret på denna fråga har stor betydelse för skapandet av en gemensam lettisk nationell identitet, eftersom nationell identitet är något som konstrueras och reproduceras genom vårt tänkande och berättande i vardagliga praktiker. Detta innebär att den nationella identiteten skapas genom det sätt vi talar om vår gemensamma historia och bakgrund. Detta bekräftas också av sociologen/antropologen Vieda Skultans, som menar att letterna skapat en egen postsovjetisk lettisk identitet i sina livsberättelser, där gemensamma erfarenheter av repression, deportation och hemvändande framhålls.

*Hur ska vi som forskare hantera historieskrivningen i Lettland och var hittar vi den lettiska identiteten?*

En av historieämnets viktigaste uppgifter är att spegla mänskligt liv och utveckling. Det är därför vi talar om historia som en del av vår kollektiva gemenskap och berättelse. Men denna berättelse förändras och omförhandlas i olika sammanhang och vid olika tidpunkter, beroende av samhällssituationer och händelser. Så har politiker och makthavare utnyttjat historieskrivningen i egna syften under alla tider och att inneha makten över historien är ett sätt att styra människor i den riktning makthavare önskar.

Mot denna bakgrund är bristerna i den nationella historieskrivningen och misstron till denna djupt problematiska, särskilt med tanke på den konfliktskapande dimensionen i denna. Detta skapar utan tvekan problem för historiker som vill gå till källorna och skriva om en period som de flesta letter har upplevt som mycket traumatisk. Hur ska jag som historiker gå tillväga för att komma nära det lettiska familjelivet och vardagslivet i Lettland under sovjettiden? Vems historia ska jag lita på? Kan jag lita på dokumentation och handlingar i arkiven som finns bevarade i offentliga institutioner i Lettland? Är den skrivna historien mer "sann" än den berättade?

*Vad menas med nationell identitet?*

En mängd försök att definiera begreppen nation, nationalism och nationell identitet har gjorts, varav många riktat sitt fokus på konstruktionen av gränser mellan grupper av människor som delar språk, historia och traditioner. Ursprung, kultur och medborgarskap kan ses som centrala dimensioner. Nationalism kan således ses som en naturlig utveckling av etnicitet, där nationen utgör ett rum för ett folk med delat ursprung. Vanligtvis tänker vi på gemensamt språk, territorium och traditionell kultur, och det är när sammanblandningen blir för stor som vi talar om ett hot mot den nationella identiteten och kulturen, och här finns definitivt en grogrund för konflikt mellan skilda etniska grupper i Lettland.